राज्य शासनाच्या कर्मचा-यांनी सामाजिक-धार्मिक
संस्थांचे सदस्य होणे.
महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९....

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन परिपत्रक क्रमांक : सीडीआर-१००९/प्र.क्र.८/०९/११,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : ७ जूलै,२००९.

परिपत्रक :-

ज्या सामाजिक- धार्मिक संस्थांच्या उद्दीष्टांमध्ये सामाजिक सुधारणा आणि धार्मिक जागृती करणे इत्यादी उद्देश असल्याचा दावा केला जातो. अशा सामाजिक- धार्मिक संस्थांचे सदस्य बनण्यासाठी शासकीय कर्मचारी पूर्व परवानगी मागतात, अशी उदाहरणे या विभागाच्या निदर्शनास आणून देण्यात आली आहेत.

२. महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९ च्या नियम १६ नुसार, सामाजिक किंवा धर्मादाय स्वरुपाचे मानसेवी कार्य हाती घेण्यासाठी राज्य शासकीय कर्मचा-याला शासनाच्या पूर्वमंजूरीची आवश्यकता नसते. मात्र, शासनाकडून निदेश देण्यात आल्यास, त्याने असे कार्य बंद केले पाहिजे. शासकीय कर्मचा-याला निवडणूकीने प्राप्त होणारे पद धारण करायचे असेल तेव्हाच फक्त अशा पूर्वपरवानगीची आवश्यकता असते. निव्वळ धार्मिक स्वरुपाच्या कार्यात सहभागी होण्याच्या बाबतीत, भारताच्या संविधानाने कोणत्याही धर्माचा अनुयायी म्हणविण्याचा आणि त्याचे आचरण करण्याचे स्वातंत्र्य असतांना, राष्ट्राचे धर्मनिरपेक्ष तत्वज्ञान त्यांना मान्य नाही याबद्दलच्या समजुतीस कोणतीही जागा राहू नये म्हणून त्यांनी सार्वजनिक जीवनात तसे आचरण ठेवावे.

३. सामाजिक व धार्मिक सुधारणांच्या ध्येयाचा दावा करणा-या काही संघटना आणि चळवळी सांप्रदायिक किंवा जातीय स्वरुपाच्या असू शकतात. म्हणून, ज्या संघटना व चळवळीचे कार्य, सांप्रदायिक किंवा जातीय स्वरुपाचे असल्याचा अर्थ लावला जाण्यास पात्र असेल अशा कोणत्याही संघटनेशी किंवा चळवळीशी संबंध ठेवताना शासकीय कर्मचा-यांनी अत्यंत सावधगिरी बाळगणे इष्ट ठरेल. आक्षेपार्ह ध्येय आणि उद्दिष्टे असलेल्या अशा संघटनांची किंवा त्यांच्या कार्यांची एक परिपूर्ण यादी देणे शक्य होणार नाही. कोणत्याही संघटनेत दाखल होण्याच्या आणि त्यांच्या कार्यामध्ये भाग घेण्याच्या निर्णयाच्या परिणामांना स्वत: कर्मचारीच जबाबदार असेल. म्हणून, ज्या संघटनेत किंवा संघात दाखल होण्याची शासकीय कर्मचा-याची इच्छा असेल, त्या संघटनेची कार्ये आणि उद्दिष्टे ही, वर्तणूक नियमांच्या कोणत्याही तरतुदींखालील कारवाईस त्याला पात्र ठरवतील अशा स्वरुपाची नाहीत, याची स्वत: खात्री करणे हे त्या शासकीय कर्मचा-याचे कर्तव्य असेल. अशा परिस्थितीत, अशा संघटनांच्या कार्यातील सहभागासंबंधी शासनाच्या धोरणाबाबतच्या अनभिज्ञतेबद्दलची किंवा गैरसमजुतीबद्दलची कोणतीही सबब असमर्थनीय ठरेल.

कृ.मा.प....

४. मंत्रालयातील सर्व विभागांनी, वरील बाब सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी.

५. हे परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashrata. gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करुन देण्यात आले असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक **२००९०७०७१४०३२१००१** असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(का.तु.सातकर)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत :

राज्यपालांचे सचिव,
मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,
उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव,
मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन,
सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव मंत्रालयीन विभाग
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
मंत्रालयीन विभागाच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभागप्रमुख,
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने
निवड नस्ती.

Association of State Government servant
with socio-religious bodies
M.C.S (Conduct) Rules, 1979 ..

Government of Maharashtra
General Administration Department,
Govt.Circular no.CDR-1009/C.R.8/09/11,
Mantralaya, Mumbai 400 032.
Date : 7 th July, 2009

Circular :-

Instances have been brought to the notice of this Department where Government servant seek prior permission for becoming members of socio-religious bodies, the objectives of which are claimed to be aimed at social reforms and religious awakening etc.

2. According to Rule 16 of the Maharashtra Civil Services (conduct) Rules, 1979, no previous sanction of the Government is required for a State Government servant to undertake honorary work of a social or charitable nature but he should discontinue taking part in such activities, if so directed by the Government. Prior permission is essential only if the Government servant seeks to hold an elective office. As regards participation in purely religious activities, the freedom to profess and practice any religion is guaranteed under the Constitution of India itself. Since, however, the Constitution of India is based on the principle of secular state, the Government servants, while they are free to profess and practice any religion in their private lives, should so conduct themselves in public as to leave no room for any impression to arise that they do not subscribe to the secular philosophy of the state.

3. Some of the organizations and movements claiming to aim at social and religious reforms, may have some attributes of sectarian or communal nature. It will, therefore, be desirable on the part of the Government servants to be very cautious in associating themselves with any organization or movement the activities of which are liable to be construed as sectarian or communal in nature. It is not possible to give an exhaustive list of such activities or of the organizations and movements whose aims and objectives may be objectionable. The responsibility for the consequences of the decision to join any organization and participating in its activities will rest with the employee himself. It is, therefore, the duty of the Government employee who wishes to join any organization or association to satisfy himself that its activities and objectives are not of such a nature as are likely to attract action under any of the provisions of the

P.T.O....

Conduct Rules. In the circumstances, any plea of ignorance or mis-conception as to the Government's attitude regarding participation in the activities of such organizations would not be tenable.

4. All Departments of the Mantralaya may bring the above to the notice of all concerned.

5. This Circular is made available on Government of Maharashtra website namely **www.maharashrata.gov.in** and the computer code number thereof is **20090707140321001**.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

(K.T.Satakar)
Under Secreatary to Govenrment of Maharashtra.

To

The Secretary to the Governor,
The Principal secretary to the Chief Minister,
The secretary to the Deputy Chief Minister,
The Chief Secretary to Government,
All Additional Chief Secretary / All Principal Secretary /
All Secretary to Government
All other Head of Departments and Heads of Offices under the Several Departments of Mantralaya,
All Divisional Commissioners,
All District Collectors,
GAD (All sections)
Select file.